

ZAKLJUČNO POROČILO

Slovenski knjižnično-muzejski MEGA kviz je moderna oblika knjižnično-informacijskega opismenjevanja. Organizacijsko in strokovno ga vodi Mestna knjižnica Ljubljana, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, v sodelovanju s Sekcijo za izobraževanje in komuniciranje pri Skupnosti muzejev Slovenije in, v letošnjem letu, z Mestnim muzejem Ljubljana.

S ciljem spoznavanja naravne in kulturne dediščine pritegne kviz k reševanju kar se da široko populacijo otrok, se vključuje v medpredmetno povezovanje in spodbuja branje poučnih knjig ter obisk kulturnih ustanov. Projekt poteka v šolskem letu, od oktobra do maja, učence k reševanju spodbujajo splošne in šolske knjižnice po Sloveniji. Kviz je primeren predvsem za učence drugega in tretjega triletja osnovne šole.

V šolskem letu 2019/2020 je potekal 14. cikel MEGA kviza. Kviz je bilo mogoče reševati od konca oktobra 2019 do konca avgusta 2020 na domači strani www.megakviz.si.

Vsebinski koncept je vezan na zaokrožene tematske cikle, ki obsegajo pet sklopov. Posamezni sklop obsega vprašalnik (tudi v pdf obliki, primerni za tisk), obsežnejše gradivo o predstavljeni temi (»Vse o ...«) in vrsto spodbud za nadaljnje raziskovanje (Radovednež) in potepanje (Potepuh), opremljen pa je tudi s slikovnim in videogradivom ter vrsto e-povezav. Za posamezni cikel kviza pripravimo priporočeno literaturo, mini strip in razpišemo likovni natečaj.

V 14. ciklu MEGA kviza smo sodelovali z **Mestnim muzejem Ljubljana**, tokrat je bila naša osrednja tema knjiga in zgodovina njenega nastanka in razvoja, od najstarejših ohranjenih sporočil, jamskih slikarij, pa do modernih elektronskih naprav, na katerih lahko beremo knjige brez papirja.

Kviz smo pripravili ob občasni razstavi Knjiga. Znanje. Razum. Mestnega muzeja Ljubljana, s predstavitvijo obdobj, ki so bila ključna za razvoj slovenske pisane in tiskane besede ter slovenskega jezika, s poudarkom na središčnem prostoru dogajanja, Ljubljani.

Za vsebinsko pripravo vseh petih sklopov cikla in številne spodbude se še posebej zahvaljujemo **Nini Vošnjak**.

V šolskem letu 2019/2020 so bili v MEGA kviz uvrščeni naslednji vsebinski sklopi:

- Pišem, da ne pozabim
- Ne piše se le na papir
- Od rokopisa do tiska
- Knjige so zakladi
- Knjiga. Znanje. Razum.

Kot že vrsto let je pri pripravi letošnjega kviza sodeloval ilustrator **Ivan Mitrevski**, ki je zasnoval celotno podobo kviza, mini stripe in koncept likovnega natečaja.

KRATKA ZGODOVINA KNJIGE

Prve knjige so bile prepisane in vezane na roko. Zato so bile tudi neverjetno drage in težko dostopne.

Prve natisnjene knjige so se pojavile vredi petnajstega stoletja. Z razvojem tiska so se knjige pocenile in postale dostopne širšemu bralstvu.

Nekaj časa je kazalo, da bo papir postal prevelik in bomo brali le še z zaslonov, a se je izkazalo, da zasloni niso najbolj primerni za branje, ker da se je ob njih težko zbrati.

Zdi se, da bo knjiga v takini ali drugačni obliki z nami še nekaj časa.

NEVARNE BUKLE

Odkar obstajajo knjige, so bile pod ljudnim očesom oblasti. Cerkevne oblasti so uničile in požgale grozovansko količino knjig.

Tudi politične oblasti se rade in pogosto premetavajo v to, kaj naj se objavi in kaj naj ostane skrito javnosti.

Danes pa so zavzeti cenzorji - nekoliko presenečljivo - pretirano skrbni stariši.

Najbrž pa je najhuje, če se knjig sploh ne ali in potonejo v neprepoznatost.

BRANJE JE MOČ

Branje je bilo dolgo časa namenjeno le gremoznim in vplivnim. Ta svoji privilegiji so dolgo časa ljubosumno varovali pred širimi množicami.

Protestanti so si prizadevali, da bi vsakdo lahko bral cerkvene nauke v njemu razumljivem jeziku.

Dolgo je veljalo, da branje ni za punce.

PRVAKI IN PRVAKINJE

Prvi knjigi v slovenščini sta bili Abecednik in Katekizem Primoža Trubarja, ki sta izšli leta 1550. Ti dve knjigi sta torej stari skoraj celih petsto let.

Prva slovenska slovnica z naslovom *Prvotne zimske urice* je izšla leta 1584. Spisal jo je Adam Bohorič. Napisano pa je bilo v latinščini.

Prvi slovenski roman je *Deseti brat* Josipa Jurčiča. Izšel je leta 1866.

ABECEDA SVETA

Slovenska abeceda ima 25 znakov. Nekatere imajo več znakov, nekatere manj. Največ - celih 74 črk - ima kmerška abeceda, ki jo uporabljajo v Kambodži. Najmanj - borni 12 - pa jih najdemo v rakokalki abecedi, ki jo uporabljajo v nekaterih predelih Papue Nove Gvineje.

V Srbiji, Severni Makedoniji, Črni Gori, Kuji in nekaterih drugih pravoslavnih državah uporabljajo cirilno pisavo. Tale abeceda je ruska.

Obstaja veliko različnih abeced. Tale je armenska. Obstajajo pa tudi grška, gruzijska, etopska in mnoge druge.

Nekatere pisave se pišejo in berejo z desne proti levi. Tako pišejo v arabščini (zgoraj) in hebrejščini (spodaj). V teh dveh jezikih zapisujejo zgolj soglasnike. Proč mnogi!

Vsi jeziki pa ne uporabljajo abecede. Nekatere pisave so zlogovne. To pomeni, da vsak znak pomeni en zlog in ne en glas, kot je to pri abecednih pisavah. Tako je, na primer, je-por-slo-va. Nekatere pisave pa so pojmovne. Vsak znak v taki pisavi predstavlja eno besedo, tako je na primer kitajska pisava. Kitajska pisava zato vsebuje več kot 60.000 znakov.

SVETILNIKI RAZUMA

Prve knjižnice so poznali že v davni zgodovini, bile pa so popolnoma zasebne in v lasti vladarjev.

Do ustanovitve prvih univerz so bili samostani središče učenosti. Dragocenejšje knjige so v knjižnicah zavarovali tako, da so jih na mize ali omare priključili z debelimi verigami.

Danes knjižnice urejajo sezname s poslovnimi podatki o knjigah v posebne poročne zbirke. Ti katalogi nam povedo ali je prosta ali izposojena, pa tudi, kdo jo je napisal, kdo izdal, koliko strani ima in še mnogo drugih podrobnosti.

Knjižnice so svetilniki civilizacije in razuma, brez katerih ni mogoč gospodarski in kulturni razvoj.

V 14. ciklu MEGA kviza smo prejeli 11.369 rešitev.

Mega natečaj je letos potekal šestič. Prejeli smo 84 izdelkov in podelili pet nagrad. Več o natečaju v prilogi.

NAGRAJENCI LETOŠNJEGA KVIZA

I.

Med reševalci, ki so rešili vse sklope in torej prišli do MEGA gesla, je bila izžrebana:

NIKA KASTRIN, OŠ Idrija.

Nagrajenka prejme knjižno darilo, družinsko vstopnico Mestnega muzeja Ljubljana ter nagrade iz darilnega programa Mestnega muzeja Ljubljana.

II.

Reševalcev, ki bi zbrali vseh pet žigov kulturnih ustanov, letos ni bilo.

III.

Med reševalci, ki so rešili **vsaj en sklop**, smo izžrebali **pet reševalcev**. Prejeli bodo knjižno darilo in družinsko vstopnico Mestnega muzeja Ljubljana.

1. **ANDREJ PLJENJŠEK**, Center za usposabljanje Elvira Vatovec Strunjan

2. **ŽIVA KOVAČIČ**, OŠ Zbora odposlancev Kočevje (Knjižnica Kočevje)

3. **MARK ANTONIJ INTIHAR**, OŠ Jožeta Krajca Rakek

4. **DORA KRIŽMAN**, OŠ Stara Cerkev

5. **SAŠKA DREVENŠEK**, OŠ Videm

IV.

Izžrebali smo tudi **pet mentorjev**, ki so vodili reševanje MEGA kviza v svojem okolju.

Prejeli bodo knjižno darilo in celoletno vstopnico za brezplačen vstop na vse lokacije MGML.

1. **JOŽICA LAUKO**, OŠ Muta

2. **LIVIJA LANGO**, OŠ Draga Bajca Vipava (Lavričeva knjižnica Ajdovščina)

3. **TAMARA ČERNUTA**, OŠ Frana Erjavca Nova Gorica

4. **LUCIJA ADEMOSKI**, OŠ Franceta Bevka Ljubljana

5. **POLONCA ŽELE**, OŠ Nove Jarše

Vsem nagrajenim reševalcem in mentorjem iskreno čestitamo!

Zaključno žrebanje smo izvedli v torek, 29. septembra 2020.

Ljubljana, 1. 10. 2020

Mestna knjižnica Ljubljana, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo